

ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО

1606 София, ул. Владайска 29, www.fnsz.org
1606 СОФИЯ, УЛ. ВЛАДАЙСКА 29, WWW.FNSZ.ORG

СТАНОВИЩЕ

От

Федерацията на независимите синдикати от земеделието

Относно: Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование от 13 март 2024г.

През последните няколко години Федерацията сме участници в активните действия от страна на академичната общност, последователните протести и настояванията на синдикатите, усилията на ръководствата на научните организации за увеличение на трансферите от държавния бюджет за финансиране на научно-изследователската дейност и най-вече уеднаквяване заплащането на всички академични длъжности в Р България.

Всички тези действия с в синхрон с ключови и програмни цели за развитие на България – ускорен ръст на доходите и стандарта на живот, Националната стратегия за развитие на научните изследвания и др. стратегически документи.

Втората от десетте специфични цели на Националната стратегия е повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователска дейност, посредством осигуряване на адекватно и съобразено с постигнатите резултати заплащане, както и на добри условия на труд.

Разглеждайки задълбочено промените, разписани в Закона за изменение и допълнение на **Закона за висшето образование** и приети от НС на 13.03.2024, сме длъжни да заявим, че с тях се постигат само една част от целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017-2030. Съгласно изпълнението на Стратегията всички изменения в нормативните актове трябва да бъдат синхронизирани, за да **въведат минимални национални критерии** за академичните длъжности и научните степени, както и да гарантират **минимално заплащане за всяка длъжност**, но това може да стане единствено и само в **Закона за развитие на академичния състав**.

Последните промени в Закона за висшето образование не решават въпроса с възнагражденията на всички академични длъжности както и на останалите заети в науката – висококвалифициран и подкрепящ персонал.

Текстът на **чл.92 ал.3 и ал.4 от ЗВО** пояснява как се определя минималната основна заплата за най-ниската академична длъжност в държавните висши училища, както и за останалите неакадемични длъжности в тях, в зависимост от притежаваното висше или средно образование.

Новоприетият § 4 л внася **донякъде равнопоставеност** на академичната общност в БАН, ССА и други научни организации, провеждащи обучение по образователната и научна степен "доктор" по докторски програми, които са получили акредитация с оценка от 8,00 до 10,00 и при условията на **чл. 46, ал. 2, 4 и 6**.

С промените се установява равнопоставеност при определянето на минималната основна заплата, но само за най-ниската академична длъжност, която се определя ежегодно с акт на Министерския съвет в размер **не по-малък от 125 на сто от**

средната брутна работна заплата за страната за последните 12 месеца, по данни на НСИ.

Нещо повече, с тези промени се постига равнопоставеност за най-ниската академична длъжност, но не се постига сигурност, нито предвидимост, която има в текстовете на **чл.90 а и чл.92 ал.1 и ал.2** от Закона за висшето образование и важи **само за държавните висши училища.**

„Чл. 90а. Средствата от държавния бюджет за финансиране на висшето образование се планират ежегодно в размер не по-малък от 0,9 на сто от brutния вътрешен продукт и следват целите, заложи в Стратегията за развитие на висшето образование по чл. 9, ал. 2, т. 3.“

Съгласно текста на новоприетият **чл. 90а** от държавния бюджет ежегодно се планират средства в размер **не по-малък от 0,9 на сто от БВП** за финансиране, но само на **висшето образование.**

Пред нас стои логично въпросът, как ще се планира размера от БВП за останалите научни организации (финансирани с публични средства), този текст не е ли в противоречие с планираното публично финансиране на цялостната научно изследователска и развойна дейност **за 2024 – 0,90 и 2025 – 1,0, разписани в Националната стратегия за развитие на научните изследвания.**

Още по-голяма сигурност за финансирането внасят текстовете на новоприетите **ал.1 и ал. 2 на чл. 92**, при планирането на трансфера от държавния бюджет, **но отново само за държавните висши училища.**

§ 2. В чл. 92 се правят следните изменения и допълнения:

1. Създават се нови ал. 1 и 2:

„(1) Ежегодно с изготвянето на проекта на държавния бюджет за съответната година Министерският съвет планира трансфера от държавния бюджет по чл. 91, ал. 1, т. 1 в размер, който осигурява достигане на средна брутна работна заплата за академичния състав в държавните висши училища не по-малка от 180 на сто от средната брутна работна заплата за страната за последните 12 месеца, за които са публикувани официални данни на Националния статистически институт.

(2) Ежегодно с изготвянето на проекта на държавния бюджет за съответната година Министерският съвет планира увеличение на трансфера от държавния бюджет по чл. 91, ал. 1, т. 1 не по-ниско от увеличението на средната брутна работна заплата за страната за последните 12 месеца, за които са публикувани официални данни на Националния статистически институт.“

За нас е необяснимо и притеснително защо тези текстове не са намерили място в **Закона за развитието на академичния състав**, съгласно целите, дейностите и мерките, разписани в Националната стратегия за научните изследвания 2017-2030. Стратегията не третира отделните научни звена, а ясно посочва в хоризонталната си политика, цели и мерки за адекватно и ефективно финансиране.

„За повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователска дейност, посредством осигуряване на адекватно и съобразено с постигнатите резултати заплащане, както и на добри условия на труд. Приемане на нормативен акт, регламентиращ минималните заплати на учените по съответни длъжности, докторантите и постдокторантите в бюджетните научни организации и висши училища, както и надбавките за научни степени и механизъм на актуализиране.“

В заключение подчертаваме отново, че с приетите изменения и допълненията на ЗВО е постигната единствено сигурността за финансирането на научните работници в **държавните висши училища** при ежегодното планиране на бюджета и ежегодно определен размер от БВП. Всички останали бюджетни научни организации – сред които Селскостопанска академия и Българска академия на науките – отново ще трябва да догонват в заплащането на своя персонал заплатите в държавните висши училища.

Чл.92 ал.3 и ал.4 определя минималната основна заплата за най-ниската академична длъжност с акт на МС както и другите специалисти, но след като не е определен необходимия процент от БВП за останалите научни организации, а само за висшето образование, то ще има звена, които няма как да осигурят необходимия бюджет за заплащане пропорционално на заеманата академична длъжност.

Проектът на Постановлението на МС за определяне на минималните основни заплати за най-ниската академична длъжност е също пожелателно решение и не ангажира държавата с правила за определяне заплатите на академични длъжности, освен на научна степен „асистент“.

При условие, че текстовете на **чл.90 а и чл.92 ал.1 и ал.2 от ЗВО** не се прилагат за останалите бюджетни научни организации, видно от закона, е необходимо ръководствата на тези научни организации да подготвят проект на изменение и допълнение в Закона за развитието на академичния състав, които да въведат минимални национални критерии за академичните длъжности и научните степени, както и да гарантират минимално заплащане за всяка длъжност.

Доколкото Федерацията на независимите синдикати е последователно и пряко ангажирана с темата за бюджета и адекватните заплати на работещите и в частност на работещите в Селскостопанска академия, настояваме за съвместни действия и публична дискусия по изпълнение на целите на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030г.

И припомняме отново, че **човешките ресурси са ключов фактор за развитието на науката**. Натрупаната позитивна тенденция от последните две години на ръст на доходите в научно-приложната институция Селскостопанска академия трябва да остане устойчива и да не се допуска отново да се отвори ножицата на заплатите между работещи и академични степени в Академията, БАН и в държавните висши училища, всички финансирани с публични средства. Алармираме, че прекъсването на устойчива и последователна национална политика в областта на науката и иновациите и ново изоставане на доходите на работещите в тази област ще доведе до постепенно и трайно понижаване на научния потенциал и научните резултати и отлив на млади учени и специалисти от научното поприще.

Валентина Васильонова
Председател

Март – Април 2024
София